

Een rookvrije toekomst voor de nieuwe generatie.

> jaarverslag 2004

Adriaan, 21 8 2000

Buik Noortje, 5 maanden

Bas, 5 12 1999

Boris, 31 8 2004

Christiaan, 24 10 1994

De nieuwe generatie

Dit jaarverslag is opgedragen aan de nieuwe generatie. De kinderen die zijn geportretteerd, staan model voor de rookvrije toekomst die STIVORO voor ogen heeft. Een toekomst waarin we rokengerelateerde aandoeningen hopelijk sterk zullen hebben teruggedrongen. En dat zet mij aan het denken: wat hebben wij met elkaar het afgelopen jaar hieraan gedaan?

We staan op een keerpunt in de geschiedenis van de tabakspreventie, stelde ik vorig jaar op deze plaats vast. Moest je vroeger als niet-roker aantonen dat je last had van roken, nu zijn de rollen omgedraaid. Roken? Alléén als je daarmee anderen geen overlast of gezondheidsschade bezorgt. En zeker niet waar de kleine bij is! Dit mede dankzij de Tabakswet, die onder meer werknemers vanaf 1 januari 2004 recht geeft op een rookvrije werkplek en op rookvrij reizen met het openbaar vervoer. Het is zaak dit momentum te benutten en de ingeslagen weg te blijven volgen.

Na een sterke start met de invoering van het wettelijk recht op een rookvrije werkplek, is de minister akkoord gegaan met het voorstel voor zelfregulering vanuit de horeca. Deze sector mag een rookbeleid invoeren volgens een zelf opgesteld, maar sterk gemankeerd stappenplan. Huisschilders, hoogwerkers, mensen die in contact komen met asbest – er worden talloze maatregelen genomen om allerlei beroepsgroepen in hun werk te beschermen. Dan is het op z'n zachtst gezegd opmerkelijk dat al die medewerkers in de horeca, zolang deze uitzonderings-situatie voortduurt, nog altijd gedwongen zijn te werken in een rokerige, dus zeer ongezonde omgeving.

Positief is dat het Nederlandse rookbeleid op de achtste plaats staat in het ASPECT-rapport dat in oktober 2004 werd uitgebracht. In opdracht van de Europese Commissie zijn hierin de ontwikkeling en de gezondheidseffecten van het tabaksbeleid geïnventariseerd in 25 landen van de EU plus IJsland, Noorwegen en Zwitserland. Dit als basis voor toekomstig (communautair) tabaksbeleid. STIVORO heeft aan dit rapport een belangrijke bijdrage geleverd. Kijken we naar het aantal mensen dat het afgelopen jaar ziek is geworden door, of overleden is aan de gevolgen van roken, dan scoort Nederland op dit moment echter nog slecht, omdat deze afhangen van de percentages rokers in het verleden. Deze waren in Nederland altijd hoog. De meer recente overheidsmaatregelen (deels voortkomend uit Europese regelgeving, deels uit Nederlandse wetgeving) zullen uiteindelijk uitmonden in lagere ziekte- en sterftcijfers. Maar dan moeten we dit beleid wél doorzetten.

Een record-aantal Nederlanders heeft besloten rookvrij aan 2004 te beginnen. Eén miljoen mensen zwoer de sigaret af en maar liefst 24 procent daarvan hield zich aan dit voornemen. Daarmee is de ambitieuze doelstelling gehaald: een daling tot 28 procent rokers in 2004.

De verkoop van sigaretten daalde met 16 procent, die van shag met 8 procent. Uit onderzoek van TNS NIPO bleek de prijsstijging van sigaretten door accijnsverhoging voor velen een belangrijke reden om te stoppen met roken. De grote stoppen met rokenactie van STIVORO, 'Nederland Start Met Stoppen' en het vervolg 'Nederland Gaat Door Met Stoppen' hebben zeker ook bijgedragen aan de toegenomen daling van het aantal rokers in de nederlandse samenleving.

De bewonderenswaardige prestatie van al deze ex-rokers zal op langere termijn leiden tot minder ziekte en sterfte en daarmee tot aantoonbaar lagere ziektekosten. De financiële lasten van een dergelijk doordacht preventief beleid wegen nog altijd ruimschoots op tegen die van dure behandelingen van de mensen die reeds lijden aan roken gerelateerde aandoeningen. En dan praat ik nog niet eens over het menselijk lijden en de bijkomende financiële schade in de vorm van arbeidsongeschiktheid of brandgevaar, veroorzaakt door het roken. Hopelijk zal de minister nu het geld kunnen vinden om dit succesvolle en kosten-effectieve beleid ook daadwerkelijk vorm te blijven geven. Hij heeft roken toch niet voor niets tot speerpunt benoemd in zijn Preventienota!

Preventie is vooral belangrijk als het gaat om onze kinderen. 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.' In 2004 zagen we het roken onder jongeren weer verder afnemen. Jongeren zijn óók de toekomst voor de tabaksfabrikanten: de meesten raken al verslaafd op de middelbare school. Wie het tot zijn twintigste heeft volgehouden om van de sigaret af te blijven, zal daarna niet snel meer beginnen met roken. En bewijst daarmee zijn gezondheid levenslang een dienst. Ik draag dit jaarverslag met liefde op aan zo'n rookvrije generatie.

Dr. K.W. (Klaas) van de Poll

Voorzitter bestuur STIVORO

Nederland wordt steeds meer rookvrij

MEEROKEN OP DE WERKPLEK EN IN HET PERSONENVERVOER IS VANAF 1 JANUARI 2004 VERLEDEN TIJD. DE MAATREGELEN UIT DE GEWIJZIGDE TABAKSWET STAAN GARANT VOOR EEN OMSLAG IN HET DENKEN OVER EN OMGAAN MET ROKEN EN MEEROKEN: NIET-ROKERS WINNEN LETTERLIJK EN FIGUURLIJK STEEDS MEER TERREIN. NU MOET ER OOK MET HÚN BELANGEN REKENING WORDEN GEHOUDEN.

Gezondheidsonderzoeken tonen het keer op keer aan: roken is slecht voor je eigen gezondheid en voor die van anderen. Ook door tabaksrook van anderen kun je ziek worden. Wie zelf niet rookt, moet tegen andermans rook beschermd worden, vindt de overheid. Zeker nu niet-rokers een steeds grotere meerderheid vormen: rookte vijftig jaar geleden nog bijna de helft van alle Nederlanders, nu in 2004 rookt het merendeel – 72 procent van de bevolking boven de vijftien jaar – juist niet. Voor het eerst zien we bovendien dat in de afgelopen twee jaar minder jongeren met roken zijn begonnen dan in voorgaande jaren het geval was. Weer een stap verder naar een rookvrije toekomst.

Meeroken op de werkplek en in de trein is vanaf 1 januari 2004 verleden tijd. Daarmee is opnieuw een onderdeel van de gewijzigde Tabakswet – de oorspronkelijke dateerde uit 1990 – van kracht geworden. Vooral voor de niet-rokers zijn de bepalingen over meeroken een hele vooruitgang: geen ongezonde lucht meer op kantoor bijvoorbeeld, geen stinkende asbakken meer in de trein.

Dr. Els Borst, minister van Volksgezondheid (VWS) van 1994 tot 2002 ging de gezondheids- en economische schade die roken toebrengt aan de maatschappij te lijf. Zij zette in op meerdere sporen. Naast maatregelen die roken en beginnen met roken moeten ontmoedigen, worden niet-rokers door de gewijzigde Tabakswet verdergaand beschermd tegen de overlast en de gezondheidsschade door tabaksrook. De maatregelen uit de wet zijn gefaseerd ingevoerd. Vanaf 2003 was het al verboden reclame te maken voor tabaksproducten. Om sigaretten en shag te mogen kopen, moet je nu ouder zijn dan zestien jaar. Met ingang van 2004 heeft iedereen recht op een rookvrije werkplek en op rookvrij reizen en binnen enkele jaren worden ook café's en restaurants en sportkantines (merendeels) rookvrij.

STIVORO had een belangrijk aandeel in de voorlichting rond de nieuwe regels en ondersteunde

waar mogelijk de invoering bij bedrijven en instellingen. Dit was mogelijk dankzij een extra bedrag van VWS, van tien miljoen euro in 2003 en vijf miljoen euro in 2004 (bovenop het reguliere budget voor rookpreventie). Onder de noemer 'Plan Rookvrij', een gezamenlijk initiatief van VWS en STIVORO, zijn verschillende voorlichtingsprojecten en ondersteuningsactiviteiten georganiseerd: een grote stoppen met rokenactie, diverse activiteiten op het gebied van mee-roken (met als belangrijk onderdeel de campagne Roken en de Werkplek) en verschillende campagnes, gericht op ouders en kinderen.

Stoppen met roken

GROTE STOPPEN MET ROKENACTIE: DÓÓRZETTEN

Nederlanders grepen massaal de jaarwisseling aan om te stoppen met roken: ruim één miljoen mensen maakten rond oud en nieuw de laatste sigaret uit. Bijna een kwart van alle stoppers (239.000) hield het ook vol en rookte aan het eind van 2004 nog stééds niet, zo wees onderzoek van TNS NIPO uit. Een ongekend succes; na de grote stoppen met rokenactie 'Dat kan ik ook!', op de overgang naar 2000, lukte het twaalf procent van de ex-rokers van de sigaret af te blijven. De campagnemakers zijn blij verrast dat dit streefgetal zó ver is overtroffen. Dit succes wordt deels verklaard door de accijnsverhoging die rookwaar behoorlijk wat duurder maakte. Daarnaast gaven gestopte rokers in het TNS NIPO-onderzoek aan dat de toegenomen afnemering van het roken in de nederlandse samenleving voor hen een duwtje in de rug was om een lang gekoesterd voornemen nu toch eens uit te voeren.

Wie stopte met roken, kon ook nu weer rekenen op steun van STIVORO. De intensieve stoppen met rokenactie 'Nederland Start Met Stoppen' was bedoeld om van tevoren zoveel mogelijk aspirant-stoppers te mobiliseren. 1 januari was het moment van stoppen. En met de vervolgcampagne 'Nederland Gaat Door Met Stoppen' wilden we iedereen die gestopt was in de eerste maanden een hart onder de riem steken en bijstaan met advies en ondersteuning. De nadruk op het volhouden onderscheidde deze campagnes van eerdere stoppen met rokenacties; dankzij Projectplan Rookvrij was er nu geld om daaraan met een vervolgcampagne vorm te geven. De expertise van STIVORO ligt voor een belangrijk deel in de ondersteuning. Projectleider Marieke Wiebing: "Na het uitmaken van je laatste sigaret begint het pas! Net als bij de vorige campagne hebben we geprobeerd het 'wijgevoel' te versterken; we staan er sámen voor. Daarna wilden we hen niet in de kou laten staan. Met 'Nederland Gaat Door Met Stoppen' wilden we hen ook nog die eerste moeilijke weken door helpen."

Naast reclamespotjes op tv en radio en advertenties in kranten, was er (al dan niet gesponsorde) aandacht voor de stoppen met rokenactie in televisieprogramma's als 'Aperitivo', 'Je Echte Leeftijd', 'Klaar voor de Start' en de 'TROS TV-show'. Door de boodschap te verpakken in

entertainment, hoopten de campagnemakers met name de mensen uit lagere sociaal-economische klassen te interesseren; een belangrijke doelgroep, maar lastig te bereiken. Als hulp bij het stoppen maakte STIVORO het 'STARTpakket', te koop bij de drogist, en de vernieuwde stoppen met roken training 'Pakje Kans'. De zojuist gestopte rokers konden een beroep doen op Advies op Maat en Telefonische Coaching, volhoudtips bekijken op de STIVORO-website en persoonlijke begeleiding ontvangen per e-mail. "De aandacht voor roken en stoppen was die eerste maanden overweldigend. We hopen nu uit onderzoek te leren of onze aanpak het gewenste effect heeft gehad. Daarvan willen we het nodige opsteken voor de volgende meerjarige campagne die we aan het voorbereiden zijn, met een pilot in 2005. Nu we met onze stoppen met rokenacties in 2004 zoveel mensen hebben weten te bereiken, is het zaak de aandacht vast te houden."

Meeroken

ROKEN EN DE WERKPLEK: ROOKBELEID BEDRIJFSSECTOREN VERSCHILT NOG STERK

Dankzij de gewijzigde Tabakswet hoort ook de blootstelling aan de schadelijke stoffen in tabaksrook op veel plaatsen tot het verleden; werknemers hebben sinds 1 januari 2004 recht op een rookvrije werkplek. Met een omvangrijke voorlichtingsactie, 'Roken en de Werkplek', werden werknemers en werkgevers in de maanden tevoren gewezen op de schadelijkheid van tabaksrook op het werk en werden zij voorbereid op de invoering van de rookvrije werkplek binnen hun bedrijf. ARBO-diensten bleken een belangrijke intermediair bij de invoering van het rookbeleid. Daarom zijn medewerkers van ARBO-diensten met voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen geïnformeerd over de eisen aan en de mogelijkheden om te komen tot een adequaat rookbeleid. Bedrijven ontvingen in 2004 nog enkele malen de digitale nieuwsbrief. Vanaf april 2004 is opnieuw campagne gevoerd met advertenties en radio- en tv-spotjes. Ook nu weer werd de schadelijkheid van meeroken benadrukt. Tevens werden werknemers en werkgevers erop gewezen dat een goed rookbeleid óók geldt voor werkplaatsen, kopieer- en printer-ruimtes, koffiehoecken, kantines en bijvoorbeeld toiletten.

Het PARA-meteronderzoek (Planmatige Aanpak Roken op de Arbeidsplaats) uit 2002 diende als startpunt voor de voorlichtingscampagne voor werkgevers. In 2002 werd het rookbeleid in diverse bedrijfssectoren onderzocht om werkgevers gericht te kunnen ondersteunen bij de invoering van hun rookbeleid. In januari 2004, nadat de nieuwe regels waren ingegaan, is het PARA-meteronderzoek onder werkgevers en werknemers herhaald. (Alleen van de laatste groep waren de resultaten bekend op het moment dat dit jaarverslag werd samengesteld). Onderzoeksbureau TNS NIPO ondervroeg ditmaal steekproefsgewijs 2.122 werknemers in dertien bedrijfssectoren. Zij beantwoordden dezelfde vragen als twee jaar tevoren; naar hun kennis van de nieuwe regels, of er een goed rookbeleid binnen hun bedrijf is en hoe dit er

uitziet en bijvoorbeeld in hoeverre zij zich daaraan zelf denken te gaan houden. De kennis over de Tabakswet en het recht op een rookvrije werkplek was in de loop van twee jaar duidelijk toegenomen. In 2002 had 31 procent van de werknemers in de bouwnijverheid wel gehoord van de Tabakswet, in 2004 wist 96 procent van de invoering van de nieuwe regels. “Over de hele linie zagen werknemers dat het rookbeleid in hun bedrijf strikter was geworden en dat er werd voldaan aan de nieuwe eisen”, vertelt Tarquínia Zeegers, onderzoeksmedewerker bij STIVORO. “We zien de norm voor roken op het werk in een aantal bedrijfs-sectoren al veranderen, waar-schijnlijk zullen de maatregelen op de langere termijn nog verder daarin doorwerken.”

Tussen de sectoren zijn echter nog duidelijke verschillen te zien. Van een adequaat rookbeleid werd gesproken als dit beleid aan de eisen van de Tabakswet voldoet: een algemeen rookbeleid met rookruimtes of een volledig rookverbod. Alleen voor de horeca werd een andere definitie gehanteerd, omdat deze sector nog een uitzonderingspositie inneemt in de Tabakswet. Gemiddeld werkt 69 procent van de werknemers in een bedrijf met een adequaat rookbeleid, maar dit loopt uiteen van 42 procent in de landbouw en visserij tot 87 procent in het onderwijs. Ook de industrie blijft achter met 64 procent, de bouwnijverheid met 47 procent en de horeca met 29 procent. Daarentegen had 80 procent van de financiële instellingen een adequaat rookbeleid, 77 procent van de zorginstellingen, 76 procent van de verhuur en zakelijke dienstverleners en zowel in onderwijs als openbaar bestuur 87 procent. De grote verschillen in rookbeleid geven aanleiding tot extra aandacht voor achterblijvende bedrijfssectoren, maar voorlopig ontbreekt het aan de middelen om dit vorm te geven. Het is evenmin zeker of er genoeg geld is om dit PARA-meteronderzoek in 2006 opnieuw te laten uitvoeren.

ROOKBELEID IN ZORGINSTELLINGEN: REKENING HOUDEN MET OMSTANDIGHEDEN

Zorginstellingen zijn al sinds 1990 verplicht een rookbeleid in te voeren. De meeste ziekenhuizen zijn intussen al rookvrij. In de instellingen waar wonen en zorg worden gecombineerd, loopt de invoering van het rookbeleid echter nog achter. Als hulp bij het ontwikkelen van een goed rookbeleid heeft STIVORO in 2002 een werkboek ontwikkeld voor psychiatrische instellingen. Vervolgens is er een pilotproject opgezet voor andere zorginstellingen, in samenwerking met de koepelorganisaties voor verzorg- en verpleeghuizen, gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg. Dit duurde van augustus 2003 tot maart 2004. Van elk van de drie sectoren namen vijf tot zes zorginstellingen deel. Gedurende de pilot ontwikkelden de medewerkers van de betrokken zorginstellingen een rookbeleid aan de hand van een stappenplan. Tijdens bijeenkomsten bespraken zij hun ervaringen met elkaar en bespraken oplossingen die zij hadden gevonden tijdens elke stap van de invoering van hun rookbeleid. Hun ervaringen zijn gebruikt bij het ontwikkelen van een methodiek, die aansluit bij de werkwijze in de drie sectoren. Als resultaat van de pilot zijn in mei 2004 drie werkboeken verschenen. Uitgangspunt was het zeven stappenplan dat eerder voor de rookvrije werkplek was ontwikkeld.

“In de handboeken hebben we de verschillende stappen in drie fasen beschreven, omdat we zo beter aansloten bij de specifieke problemen in elke sector: begeleiding bij stoppen met roken is met name belangrijk in de gehandicaptensector, terwijl voor de verpleeghuizen ondersteuning en extra zorg nadrukkelijk aandacht krijgen in de methodiek. En psychosomatische bewoners beschikken ook over andere vaardigheden dan mensen met een lichamelijke beperking”, vertelt Ine Last, projectmedewerker ‘rookbeleid in woon- en zorginstellingen’ van STIVORO. “De ene instelling volgt alle stappen uit de methodiek, anderen pakken daaruit alleen bepaalde onderdelen. Dat heeft consequenties voor de slagingskans van het rookbeleid. Wie bijvoorbeeld besluit van tevoren geen inventarisatie te houden, handelt op grond van veronderstellingen, maar heeft geen zicht op de werkelijkheid. Bijvoorbeeld de verhoudingen tussen het aantal rokers en niet-rokers onder personeel of bewoners. Dan is het risico dat het rookbeleid achteraf niet goed blijkt aan te sluiten op de situatie, wat invoeren en handhaven van dit beleid bemoeilijkt.”

Lowiese Hendriks, manager facilitaire zaken van verpleeghuis De Rustenburg in Bergschenhoek, vindt het belangrijk wél eerst uit te zoeken waarover je praat. “Wij merkten dat steeds minder mensen nog roken. Maar is er nu een bepaalde afdeling waarop nog wel veel mensen roken, dan kun je beter wat meer ruimte reserveren voor de rokers.” Ze heeft in haar werk veel steun aan het nieuwe werkboek. Het is goed om alle stappen zoveel mogelijk te volgen, vindt ze. “Ons uitgangspunt is dat we met zijn allen verantwoordelijk zijn voor een goed rookbeleid.” Vooral het samen zoeken naar draagvlak heeft eraan bijgedragen dat het rookbeleid bij De Rustenburg goed heeft uitgepakt. “We zeggen niet zomaar dat roken niet meer mag. Wel dat bewoners die níet roken geen last van andermans rook hoeven te hebben. Het gaat erom dat we rekening houden met elkaar. Voor de mensen die hier wonen is het hun huis; zij kunnen vaak ook niet even ergens anders heen. Meestal is er wel een oplossing te vinden. Soms lukt dat niet en dat blijft vervelend. “

ROOKVRIJ OPENBAAR VERVOER: VEEL AANDACHT IN DE MEDIA

Treinreizigers hebben sinds 1 januari 2004 onderweg geen last meer van tabaksrook. In de trein, op de perrons en in grote delen van de stations geldt sindsdien een rookverbod. Alleen bij de rookzuilen, palen met een asbak, mag het nog. De Nederlandse Spoorwegen (NS) hebben er flink werk van gemaakt om rookvrij reizen mogelijk te maken en daarnaast de eigen werknemers een rookvrije werkplek te bieden. Het bedrijf had hierover al vroeg contact met STIVORO en maakte graag gebruik van de promotiemiddelen van STIVORO. NS-medewerkers die dit wilden, kregen een STARTpakket uitgereikt. Overal in de kantoren stonden de ‘Dit is een rookvrije ruimte’-bordjes op de bureaus. Bij het vervoersbedrijf zelf is men tevreden: “De mensen moesten er wel even aan wennen, hebben we gemerkt. Maar verder is de invoering van het rookverbod soepel verlopen.”

Voor de NS was het een enorme operatie, zowel door alle aanpassingen in materieel, als de inrichting van de stations en de communicatie naar publiek, klanten en NS-werknemers. Alleen al in alle treinen werden voor de jaarwisseling duizenden asbakken dichtgelast. Paul Peeters en Klaas Klok van NS Stationsprojecten werkten samen aan de invoering van de Tabakswet op de stations. Binnen twee weken werden 550 rookzuilen op de perrons geplaatst, plus alle borden met de huisregels. Alle asbakken op afvalbakken zijn vervangen door 'niet roken'-aanduidingen. Reizigers, publiek en medewerkers werden op alle mogelijke manieren wegwijs gemaakt in de nieuwe huisregels; met artikelen in de eigen magazines, persberichten voor de media, folders en alles wat je maar kunt bedenken zoals omroepberichten op de stations. In de weken rond de jaarwisseling waren er acties op het station om reizigers te informeren. Mensen die rookten kregen bijvoorbeeld kleine reisasbakjes, met het verzoek hun sigaret uit te maken. Meestal leverde dat leuke reacties op, herinnert Klaas Klok zich. De uitgebreide aandacht in de media heeft hieraan zeker bijgedragen, vermoedt hij. In eerste instantie werden reizigers en publiek vooral geïnformeerd over de grote lijnen: in de treinen, op de perrons en in de stationshal wordt niet meer gerookt – behalve bij de rookzuilen. Dat het rookverbod ook gold op de perrons onder overkappingen, wekte vaak verbazing. Volgens de Tabakswet moest ook het roken op deze perrons worden verboden. Een totaal rookverbod lag niet voor de hand: "Dat past niet in onze filosofie 'de reis van de klant'. Dertig procent van onze klanten rookt, we willen geen paria van hen maken. De rookzuilen zijn een tegemoetkoming naar de reizigers die roken. " In de treinen wordt sindsdien niet meer gerookt, op de perrons en in de stations wordt het rookverbod overdag ook vrij goed nageleefd. "Als er weer even de klad in lijkt te komen, vestigen we weer even de aandacht op de voorschriften door om het kwartier een omroepbericht op het station te laten horen. Dan zie je de mensen meestal weer netjes naar de rookzuilen toe lopen." In eerste instantie waren het vooral de niet-rokende reizigers en NS-medewerkers die blij waren met het nieuwe rookregime. Rokers gaan langzaam aan ook door de bocht. Paul Peeters, zelf een stevige roker: "In het begin vond ik het lastig dat ik 's morgens onderweg in de trein niet meer mocht roken. Nu vind ik het wel prettig, het ruikt er nu toch een stuk frisser dan in een coupé met volle asbakken." De niet-rokende collega's zijn blij dat ze niet meer door rokerige treinstellen heen hoeven. En ach, de 'peukenpalen' brengen de mensen ook weer tot elkaar, ziet hij: "Treinpersoneel staat daar gebroederlijk met reizigers nog even een sigaret te roken en een praatje te maken."

Jeugd

SOMMIGE DINGEN MOET JE NIET EENS PROBÉREN

‘Jong geleerd is oud gedaan’: de meeste rokers staken hun eerste sigaret op vóór zij twintig jaar waren. Een goede manier om het roken terug te dringen, is te voorkomen dat jongeren eraan beginnen. STIVORO heeft diverse voorlichtingsacties om jongeren bewust te maken van de gevaren van roken en rookverslaving. De jeugd-voorlichtingscampagnes van STIVORO zijn erop gericht jongeren weerbaar te maken en hen bewust te maken van hun eigen kracht. Het imago van de niet-roker wordt versterkt; reclamecampagnes laten zien dat je ook stoer kunt zijn en bij de groep kunt horen als je niet rookt. In 2004 bracht STIVORO een reeks nieuwe stickers en affiches uit met de pay-off ‘Sommige dingen moet je niet eens probéren’. Op populaire televisiekanalen werden nieuwe reclamespotjes vertoond onder de noemer ‘Nou weten we het wel’. Niet-roken werd hierin neergezet als een positieve groepsnorm. In de zomer werden strandfeesten georganiseerd in badplaatsen in Nederland en Spanje en gratis ansichtkaarten verspreid via scholen.

KINDEREN LEREN HET ROKEN VAN VOLWASSENEN

Jongeren krijgen hun opvattingen over roken al van huis uit mee: kinderen nemen vaak een voorbeeld aan het rookgedrag van hun ouders, heeft onderzoek van de Universiteit van Nijmegen aangetoond. De voorlichtingscampagne ‘Kinderen kopiëren’ is bedoeld om ouders en verzorgers ervan bewust te maken dat zij, waar het roken betreft, meer invloed hebben op hun kinderen dan zij misschien denken. De bedoeling is dat zij hierin vervolgens ook hun verantwoordelijkheid nemen en bijvoorbeeld niet-rokenafspraken met hun kinderen gaan maken. Eerder al met succes ingezet op regionaal en landelijk niveau, kwam deze actie in 2004 op regionaal niveau beschikbaar op CD-rom voor GGD's en andere regionale gezondheidsinstellingen. Nieuw was het informatiepakket ‘Invloed hebben en verantwoordelijkheid nemen’, waarmee instellingen een bijeenkomst over roken voor ouders kunnen organiseren, bijvoorbeeld als onderdeel van ouderavonden of cursussen op het gebied van gezondheid en opvoedingsondersteuning. In dit materiaal wordt uitgebreid stilgestaan bij de praktijk en het nut van verschillende opvoedingsstijlen: hoe breng je als ouders het belang van niet-roken op een verantwoorde manier ter sprake bij je kinderen? Andere voorlichtingsmiddelen zijn het ‘Vals spel’, een discussiespel voor ouders en kinderen, en de ‘Anti-Peukenas’ waarmee ouders met hun kinderen niet-rokenafspraken kunnen vastleggen. Na afloop van de landelijke campagne ‘Kinderen kopiëren’ zagen ouders (zowel niet-rokers als rokers) in dat hun mening over roken wel degelijk meetelt en namen zij zich voor om niet-rokenafspraken met hun kinderen te gaan maken (onderzoek TNS NIPO). Nu is het zaak de aandacht voor jongeren en roken structureel in te bedden in de reguliere gezondheids- en opvoedingsprogramma's. Renate Spruijt, senior

projectleider jeugd: “Voorkomen dat jongeren met roken beginnen, is een zaak van lange adem. We zullen dit onderwerp telkens weer op de agenda moeten zetten.”

ROKEN? OOK NIET WAAR GRÓTERE KINDEREN BIJ ZIJN!

Roken kun je maar beter niet doen in de buurt van baby's en kinderen. STIVORO benadrukt dit al sinds 1996 in de voorlichtingscampagne 'Roken? Niet waar de kleine bij is'. De sigaren rokende opa uit de stripverhalen 'Jan, Jans en de kinderen' van tekenaar Jan Kruis stond daarvoor jarenlang symbool. In 2004 zijn de campagne en het voorlichtingsmateriaal vernieuwd. De nieuwe tv-commercial 'Indianen' werd uitgezonden van december 2004 tot half januari 2005; in de nieuwe radiocommercial figureerde kindervriend Ome Willem. Beide spotjes bleken zeer succesvol. In plaats van de oude brochure kwamen er een folder en een brochure in eenvoudig Nederlands (NT2), die jeugdgezondheidsartsen, verpleegkundigen en kraamverzorgenden kunnen meegeven aan ouders met een lagere taalvaardigheid. Deze brochure wordt ook verspreid onder allochtone ouders. De nieuwe campagne vestigt niet alleen de aandacht op de baby, maar laat nu ook oudere kinderen zien. Uit NIPO-onderzoek is naar voren gekomen dat ouders gedurende de eerste maanden van het leven van hun kind redelijk streng zijn in het naleven van rookafspraken, maar dat dit verwatert naarmate hun kind ouder wordt. Bij TNO Preventie is in het najaar van 2004 een onderzoek gestart naar de vraag waarom ouders de rookafspraken niet volhouden zodra de kinderen ouder worden. De resultaten zullen worden gebruikt om medewerkers in de jeugdgezondheid te ondersteunen als zij ouders helpen hun afspraken over roken wél na te komen.

ROOKAFSPRAKEN IN DE SPORT EN OP SCHOOL

De voorbeeldfunctie van volwassenen strekt zich ook uit tot school en bijvoorbeeld de sportclub. Op 9 september 2004 werd met de hulp van Erica Terpstra, voormalig staatssecretaris van sport, de campagne 'De Rookvrije Sport' gelanceerd, onder het motto: 'Rookafspraken. Da's wel zo sportief'. Gemeentelijke sportinstellingen zouden al sinds 1990 hun rookbeleid in orde moeten hebben, maar onderzoek heeft uitgewezen dat dit vaak nog niet zover is. De campagne is een gezamenlijk initiatief van NOC*NSF, VWS, de Landelijke Contactraad en STIVORO. Doel is ook verenigingen en commerciële sportinstellingen te stimuleren roken buiten de deur te houden. Door middel van voorlichting wordt zelfregulering gepromoot.

Onder de noemer 'De Rookvrije School' wordt sinds 1997 geprobeerd een rookvrije omgeving te creëren op scholen en andere plaatsen waar veel jongeren komen. Met lespakketten en ander voorlichtingsmateriaal krijgen jongeren kennis en sociale vaardigheden aangeboden, waardoor zij hopelijk beter bestand zijn tegen de verleiding om met roken te beginnen. Het contact met de scholen verloopt grotendeels via GGD's. Elk jaar doen er weer meer middel-

bare scholieren – met hun klas – mee aan de landelijke niet-rokenwedstrijd ‘Actie Tegengif’. Bij de aanvang van het schooljaar 2004-2005 ondertekenden ruim honderdduizend middelbare scholieren – opnieuw een recordaantal – samen de niet-rokenafspraken. Het uiterlijk van de campagne is dit jaar opgefrist met een vernieuwde huisstijl.

Op het ROC in Eindhoven en een VMBO-havo in Amsterdam startte in 2004 een pilot voor een stoppen met rokenactie onder scholieren. De actie heet ‘Rook Inzicht’ en maakt deel uit van een Europese campagne. Een belangrijk verschil met de stoppen met roken-training voor volwassenen is dat deze scholieren in een niet-rokenverklaring vastleggen op welke datum zij zelf willen stoppen met roken. Er is geen gezamenlijk stopmoment. Van tevoren worden zij voorbereid op de moeite die het kost om te stoppen met roken als je daaraan verslaafd bent. Veel van deze jongeren beseffen nog niet dat zij al verslaafd zijn en moeten dit eerst leren inzien.

David, 11 10 1993

Eline, 17 1996

Volwassenen

STOPPEN-MET-ROKEN CAMPAGNE (2003/2004: 'NEDERLAND START MET STOPPEN' EN 'NEDERLAND GAAT DOOR MET STOPPEN.')

Activiteit	Multimediale campagne.
Doelgroep	Rokers met intentie om te stoppen, rekening houdend met lage welstandsgroepen.
Intermediairs/Partners	GGD, Thuiszorg, diverse andere regionale organisaties, Etos, GSK, Pfizer, Novartis, Nederlandse Vereniging van Drogisterijen.
Doel	Het gebruik van de beschikbare ondersteuning voor stoppen met roken vergroten. In campagneperiode 2003/2004 het aantal stoppogingen vergroten.
Looptijd	2001 tot en met 2004
Begroting 2004	€ 1.365.000
Middelen	Onderdelen van tv-programma's: Je echte leeftijd (RTL4), Make Me Beautiful (NET5), Aperitivo (RTL4), TV-Show (TROS), Middagmagazine (TROS), Dakar (RTL5). Tv commercials, radiocommercials, advertenties in landelijke dagbladen, pr-acties, STARTpakket met informatie over hulp bij stoppen. Internetsites: www.stopeffectief.nl , www.nederlandstartmetstoppen.nl , www.nederlandgaatdoormetstoppen.nl , 0900-informatie en hulplijn. Folder over hulpmiddelen voor stoppen met roken. Poster bij drogisterijen, brochure 'Hoe en waarom van stoppen'; persoonlijk geautomatiseerd stoppen-met-rokenadvies, stoppen-met-roken-trainingen 'Pakje Kans', telefonische stopcoach.
Onderzoek	Marktonderzoek (2001) (Motivaction); test communicatieconcepten (2001); effectonderzoek (2001 en 2002) (Rijksvoorlichtingsdienst, Directie Toegepaste Communicatie, DTC); evaluatie werkzaamheid startpakket (STIVORO); proces-evaluatie nazorgtraject (2003) (TNS NIPO); monitoring aantal (voorgenomen) stoppogingen (TNS-NIPO); effectonderzoek (ASCor).
Status	Vierde en laatste campagneperiode

STOPPEN MET ROKENTRAINING 'PAKJE KANS'

Activiteit	Regionaal georganiseerde groepsgewijze ondersteuning.
Doelgroep	Rokers met behoefte aan intensieve ondersteuning bij stoppen.
Intermediairs/Partners	GGD, Thuiszorg, diverse andere regionale organisaties.
Doel	Effectiever maken van pogingen tot stoppen met roken.
Looptijd	Vanaf 1967
Begroting 2004	(onderdeel stoppen met rokencampagne)
Middelen	Cursusboek: herziene versie 2003. Training begeleiders: in 2004 hebben twee trainingen plaatsgevonden; handboek voor begeleiders;
Onderzoek	Effectiviteitonderzoek stopmethoden (1999-2001) (Radboud Universiteit Nijmegen).

'ADVIES OP MAAT'

Activiteit	Persoonlijk schriftelijk stoppen met roken advies.
Doelgroep	Rokers (met of zonder stopintentie) met behoefte aan informatie over eigen rookgedrag en/of persoonlijke stoppen-met-rokeninformatie.
Intermediairs/Partners	Capaciteitsgroep Gezondheidsvoorlichting en organisatie (GVO) van Universiteit van Maastricht (UM)
Doel	Bij grote groepen rokers attitude, beeld van eigen effectiviteit en/of feitelijk rookgedrag veranderen met een laagdrempelige methode.
Looptijd	Vanaf 1998
Begroting 2004	(onderdeel stoppen met rokencampagne)
Middelen	Vragenlijsten met antwoordenvelop, persoonlijke brieven, vragenlijst op internet en digitaal antwoord.
Onderzoek	Effectonderzoek (UM); consumenten-tevredenheidsonderzoek (STIVORO 1998); pretest van vragenlijst en adviesbrieven (Quo-Communications, IPM, 1999); effectiviteitonderzoek stopmethoden (Radboud Universiteit Nijmegen 1999-2001); consumenten-tevredenheidsonderzoek (IPM 2003).

TELEFONISCHE COACHING (PRO-ACTIEF)

Activiteit	Begeleiding door coaches vanuit adviescentrum in gemiddeld zes gesprekken.
Doelgroep	Rokers met intentie om (op korte termijn) te stoppen.
Intermediairs/Partners	European Network of Quitlines
Doel	Een toegankelijke vorm van ondersteuning aanbieden om stoppogingen effectiever te maken.
Looptijd	Vanaf 1999
Begroting 2004	(onderdeel stoppen met roken campagne)
Middelen	Adviescentrum met getrainde counselors die een volledig geautomatiseerd protocol, registratiesysteem en planning-systeem tot hun beschikking hebben.
Onderzoek	Effectiviteitonderzoek stopmethoden (Radboud Universiteit Nijmegen 1999-2001); procesonderzoek naar uitvoerbaarheid, organisatie en onderzoek naar klantentevredenheid (Interview/NSS 2000); effectonderzoek (STIVORO 2004-2006)

PERSOONLIJKE BEGELEIDING

Activiteit	Persoonlijke face-to-face begeleiding bij stoppen met roken.
Doelgroep	Rokers (met of zonder stopintentie) die behoefte hebben aan intensieve begeleiding.
Intermediairs/Partners	Jellinek
Doel	Ontwikkelen van een intensieve interventie die geschikt is voor gebruik in zorgomgevingen als huisartsenpraktijk en ziekenhuis.
Looptijd	Vanaf 2004
Begroting 2004	(onderdeel stoppen met roken campagne)
Middelen	Cliëntenboek en handboek voor begeleider; training voor begeleiders.
Onderzoek	Pilot (STIVORO, 2004)

ZELFHULPMETHODE OP INTERNET

Activiteit	Ontwikkelen interactieve stoppen met rokeninterventie voor internet.
Doelgroep	Rokers met stopintentie met behoefte aan gemakkelijk toegankelijke stoppen-met-rokenondersteuning.
Intermediairs/Partners	Trimbos Instituut
Doel	Ontwikkelen van een bewezen effectieve interventie waarmee grote groepen rokers kosteneffectief kunnen worden

Looptijd	begeleid bij het stoppen met roken.
Begroting 2004	Vanaf 2004
Middelen	(onderdeel stoppen met roken campagne)
Onderzoek	Internetsite
	Effectonderzoek (Trimbos Instituut 2004-2006)

H-MIS (MINIMALE INTERVENTIESTRATEGIE STOPPEN MET ROKEN VOOR DE HUIS ARTSPRAKTIJK)

Activiteit	Implementatie van interventie ter verandering van rookgedrag.
Doelgroep	Rokende patiënten in de huisartspraktijk, met nadruk op patiënten met aan roken gerelateerde aandoeningen.
Partners/Intermediairs	Huisartspraktijken, Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG)
Doel	Intermediairs voorzien van een effectieve interventie en het gebruik ervan structureel inbedden.
Middelen	Mailings, vakbladen, nascholingsactiviteiten, deskundigheidbevorderingspakket, docentenpool H-MIS, cahier stoppen met rokenprotocol, handleiding, interventiekaart, schriftelijke geaccrediteerde nascholing; materiaal voor kortdurend stopadvies: informatiebrochure, cd-rom en poster voor huisarts, folder en internetsite voor patiënten.
Looptijd	Vanaf 1991
Begroting 2004	€ 525.000
Onderzoek	Determinantenonderzoek, pretest materialen, effectonderzoek, implementatieonderzoek (UM/Universiteit Twente, UT); onderzoek naar implementatiemogelijkheden voor programmatische preventie (project preventie maatwerk) (UT 1999); focusgroepen van huisartsen over stoppen-met-rokenadvisering (SARV international, 2003).
Status	In 2004 is de interventie uitgebreid met een kort stopadvies ter verlaging van de drempel om het roken ter sprake te brengen.

MIGRANTENAANPAK

Activiteit	Ontwikkeling interventies en implementatie via Voorlichters Eigen Taal en Cultuur (VETC-ers).
Doelgroep	Diverse groepen migranten
Intermediairs/Partners	GGD, diverse intermediairs van migrantenorganisaties,

Doel	VETC-ers, steunpunten VETC-ers. Migranten met taalbarrières informeren over roken, meeroken en stoppen met roken.
Looptijd	Vanaf 1994
Begroting 2004	€ 225.000
Middelen	Lesmateriaal en draaiboek voor VETC-ers, training, stopbrochure in eenvoudig Nederlands
Onderzoek	Determinantenonderzoek Turken, Marokkanen, Surinamers (AMC 2000); Behoeftenonderzoek VETC-ers (2002); pretest stopbrochure (2003).
Status	Implementeren van nieuwe aanpak via VETC-ers met in 2004 financiële vergoeding voor regio.

Risicogroepen

C-MIS (MINIMALE INTERVENTIESTRATEGIE STOPPEN MET ROKEN VOOR DE CARDIOLOGIEAFDELING)

Activiteit	Implementatie van interventie ter verandering van het rookgedrag.
Doelgroep	Hart- en vaatpatiënten
Partners/Intermediairs	Cardiologieafdelingen van ziekenhuizen, cardiologen, hart- en vaatverpleegkundigen.
Doel	Intermediairs voorzien van een effectieve interventie en het gebruik ervan structureel inbedden.
Middelen	Vakbladen, congressen, trainingen, mailings, informatiefolder, handleidingen en video voor intermediairs, brochure voor patiënten, elektronisch implementatiedossier, nieuwsbrief, adviesgesprekken.
Looptijd	Vanaf 1994
Begroting 2004	€ 200.000
Onderzoek	Determinantenonderzoek (STIVORO/TNS NIPO 1994-1995); pilot met effect- en procesonderzoek (UM 1995-1998); pretests materialen op vorm en inhoud onder cardiologen, hart- en vaatverpleegkundigen en patiënten (IPM 2000); monitoringonderzoek van de implementatie (STIVORO/UM 2002-2005); effectonderzoek (UM 2003-2004).
Status	Vierde en laatste jaar van implementatietraject dat is gestart op 1 juli 2000.

V-MIS (MINIMALE INTERVENTIESTRATEGIE STOPPEN MET ROKEN VOOR DE VERLOSKUNDEPRAKTIJK)

Activiteit	Implementatie van interventie ter verandering van rookgedrag.
Doelgroep	Zwangere vrouwen en hun partner
Partners/Intermediairs	Verloskundigen
Doel	Verloskundigen voorzien van een effectieve interventie en het gebruik ervan structureel inbedden.
Middelen	Handleiding intermediairs, training, video, zelfhulp gids, brochure voor partner, terugvalbrochure, digitaal advies op maat.
Looptijd	Vanaf 1996
Begroting 2004	€ 250.000
Onderzoek	Pilot met effect- en procesevaluatie en pretest van materialen (UM, 1995 -1999); marktonderzoek naar interventie en materialen bij verloskundigen en zwangere vrouwen, 2001. (Quo Communications); pretest materialen; start monitoringonderzoek van de implementatie (STIVORO/UM 2002-2005); effectonderzoek (UM 2003-2004).
Status	Vierde jaar van een implementatieproject dat is gestart op 1 januari 2001.

L-MIS (MINIMALE INTERVENTIESTRATEGIE STOPPEN MET ROKEN VOOR DE LONGPOLI)

Activiteit	Ontwikkeling en implementatie van interventie ter verandering van het rookgedrag.
Doelgroep	Longpatiënten
Partners/Intermediairs	Astmafonds, longpoli's van ziekenhuizen, longartsen, longverpleegkundigen, praktijkondersteuners.
Doel	Intermediairs voorzien van een effectieve interventie en het gebruik ervan structureel inbedden.
Middelen	Handleiding voor longartsen, handleiding voor verpleegkundigen, patiëntenbrochure, leaflet, training.
Looptijd	Vanaf 1998
Begroting 2004	€ 100.000
Onderzoek	Determinantenonderzoek longartsen (UM 1999); determinantenonderzoek longverpleegkundigen (Rescon 2000); pilot met procesevaluatie (Rescon 2001-2002).
Status	In 2004 is gestart met landelijke implementatie.

TERUGDRINGEN ROKEN IN VERSTANDELIJK GEHANDICAPTENZORG

Activiteit	Verspreiden stoppen met rokeninterventie voor gebruik in groepen.
Doelgroep	Verstandelijk gehandicapten
Partners/Intermediairs	Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
Doel	Zorgen voor beschikbaarheid van interventies waarmee intermediairs in de verstandelijk gehandicaptenzorg het beginnen met roken kunnen ontmoedigen en stoppen met roken bevorderen.
Middelen	Lesmateriaal over roken en stoppen met roken, draaiboek voor groepsondersteuning stoppen met roken.
Looptijd	Vanaf 1998
Begroting 2004	(onderdeel stoppen met rokencampagne)
Status	Materialen zijn beschikbaar en verspreid.

Voorkomen meeroken

‘ROKEN? NIET WAAR DE KLEINE BIJ IS.’

Activiteit	Multimediale campagne met implementatietraject voor face-to-face voorlichting.
Doelgroep	Ouders met kinderen van 0 tot 48 maanden, omgeving van deze ouders.
Partners/Intermediairs	Thuiszorg (medewerkers Jeugdgezondheid (JGZ) en kraamverzorgenden), TNO PG, Astmafonds.
Doel	Blootstelling van jonge kinderen aan omgevingstabaksrook voorkomen.
Middelen	Tv-commercial via Postbus 51, brochure voor omgeving; folder, NT2-brochure en stickers voor ouders; handleiding, poster, training voor intermediairs.
Looptijd	Vanaf 1997
Begroting 2004	€ 740.000
Onderzoek	Determinantenonderzoek onder ouders en intermediairs (STIVORO 1999); pretest van schriftelijk materiaal (IPM, Quo Communications 1997); pretest televisiecommercial (Uta Meijer Communicatieonderzoek 1999); effectonderzoek: periodieke metingen door TNO PG en NIPO, implementatieonderzoek (TNO PG 1999-2001); tevredenheidsonderzoek onder intermediairs (Quo

Status	Communications 2003); determinantenonderzoek ouders 1- tot 4- jarigen (TNO PG 2004). De campagne loopt door met daarnaast een structurele inbedding/ invoering van het programma in bestaande organisaties.
--------	--

ROKEN IN DE PSYCHIATRIE

Activiteit	Stimuleren en ondersteunen van ontwikkeling niet-rokenbeleid.
Doelgroep	Instellingen voor Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)
Partners/Intermediairs	Astmafonds, Vereniging GGZ Nederland
Doel	Komen tot niet-rokenbeleid waarin aandacht is voor voorkomen van blootstelling aan tabaksrook en stoppen met roken door medewerkers en patiënten/bewoners.
Middelen	Werkboek, cursus opzetten en invoeren rookbeleid.
Looptijd	Vanaf 2000
Begroting 2004	(in roken en de werkplek)
Onderzoek	Inventarisatie rookbeleid in Nederlandse GGZ (Rescon 2000).
Status	Interventie en draaiboek zijn beschikbaar en worden aangeboden aan partners en intermediairs.

ROKEN EN DE WERKPLEK

Activiteit	Multimediale campagne
Doelgroep	Werkgevers en werknemers
Partners/Intermediairs	VWS, VWA, Arbodiensten, NIGZ/GBW, Trivent
Doel	Komen tot niet-rokenbeleid waarin primair aandacht is voor voorkomen van blootstelling aan tabaksrook en de invoering van de Tabakswet (recht op een rookvrije werkplek); secundair: stoppen-met-rokenactiviteiten als service voor medewerkers.
Middelen	Tv-commercial, radiocommercial, advertenties, handleiding opzetten en invoeren niet-rokenbeleid, niet-rokenprogramma voor organisaties, folder voor werknemers, training voor arboadviseurs, folder voor arboadviseurs, internetsite, nieuwsbrief, actief pr-beleid, leaflet voor controleurs VWA.
Looptijd	Vanaf 1990
Begroting 2004	€ 560.000
Onderzoek	Proces- en effectonderzoek naar het niet-rokenprogramma (UM 1991-1997); onderzoek naar niet-rokenbeleid onder

Status	werknemers (TNS NIPO 1998 en 2000); onderzoek branchespecifieke gegevens rookbeleid onder werknemers en werkgevers (TNS NIPO 2001-2002); vooronderzoek campagne (IPM 2003); pretest en posttest campagneuitingen (IPM 2003); trackingonderzoek (RVD 2003 en 2004). Invoeringcampagne recht op rookvrije werkplek per 1-1-2004.
--------	---

ALGEMEEN

Activiteit	TNS NIPO continue onderzoek rookgedrag volwassenen
Begroting 2004	€ 200.000

Jeugd

'NOU WETEN WE HET WEL'

Activiteit	Multimediale campagne
Doelgroep	Jongeren van 12 tot 16 jaar
Partners/Intermediairs	Campagne wordt via media en buitenschoolse regionale settings gevoerd.
Doel	Onderwerp 'niet-roken' op de agenda zetten (korte termijn), upgraden van het imago van de niet-roker, stimuleren van niet-rokennorm (middellange termijn) en niet gaan roken (lange termijn).
Looptijd	Mei 2004 - 2008
Middelen	Tv-commercials, radiocommercials, tv-nonspot, diverse middelen voor acties in de directe leefomgeving van doelgroep
Begroting 2004	€ 1.460.000
Onderzoek	Voor strategie- en conceptontwikkeling: bestaand literatuur- en determinantenonderzoek en interviews met experts van campagne '...Maar ik rook niet'. Voor effect: regionale proef voor- en nameting met controle-groep (resultaat internationaal 2002/2003). Voor ontwikkeling communicatieve uitingen: test communicatieve richtingen, concepttest jongeren en ouders, posttest jongeren.
Status	Effectonderzoek: voormeting april 2004 Eerste campagnejaar

INDIVIDUELE NIET-ROKENAFSPRAKEN: 'ANTI-PEUKENPAS'

Activiteit	Materiaal beschikbaar en registratiemogelijkheid op internet
Doelgroep	Jongeren van 8 tot 16
Partners/Intermediairs	Onder andere onderwijs en ouders.
Doel	Ondersteunen van voornemen niet te gaan roken door afspraak met iemand uit omgeving. Helpt ouders niet-roken bij hun kinderen te bevorderen.
Middelen	stickervel met niet-roken afspraak voor doelgroep; registratiemogelijkheid op internetsite.
Looptijd	Doorlopend
Begroting 2004	€ 50.000
Status	De in 2003 nieuw ontwikkelde vorm wordt aangeboden.

'ACTIE TEGENGIF'

Activiteit	Stimuleren van klassikale niet-rokenafspraken
Doelgroep	Klas 1 en 2 voortgezet onderwijs
Partners/Intermediairs	Trimbos Instituut/voortgezet onderwijs, docenten verzorging, GGD.
Doel	Doelgroep spreekt af niet te gaan roken of niet met roken door te gaan.
Middelen	Mailings voortgezet onderwijs, poster voor groepsafpraak, kaarten voor individuele afspraak, informatiebrochure voor scholen, beloningen, prijsuitreiking, sponsors Dakar-race-team, muurkrant, flyer, stickers, internetsite, sms-actie.
Looptijd	Vijfde jaar: november 2003 tot 31 mei 2004 Zesde jaar: november 2004 tot 31 mei 2005
Begroting 2003	€ 260.000
Onderzoek	Pilot met effectonderzoek en procesevaluatie (TNO Preventie en Gezondheid, PG) (1998/2000). Onderzoek naar de waardering van de interventie bij leerkrachten en leerlingen in (2001), vanaf schooljaar 2001-2002, jaarlijks procesevaluatie (Quo Communications).

'ROOKVRIJE SCHOOL'

Activiteit	Implementatietraject
Doelgroep	Scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs
Partners/Intermediairs	GGD
Doel	Onderwijs stimuleren tot beleidsvorming rond onderwerp roken, met als uitkomst: rookvrije omgeving op scholen,

Middelen	<p>aandacht voor niet-roken in lessen op school, voorbeeldgedrag van volwassenen.</p> <p>Handleiding basisonderwijs, handleiding voortgezet onderwijs, poster, uitreiking predikaten, vragenlijst inventarisatie bestaand rookbeleid en feedback hierover naar scholen, controlebezoeken van scholen met predikaat 'rookvrije school', onderwijsconsulent die met GGD's deelname stimuleert, nieuwsbrieven.</p> <p>Lespakketten: groep 7/8 basisonderwijs (2002), klas 1 voortgezet onderwijs (2001), klas 2 (2001)</p>
Looptijd	Vanaf 1997
Begroting 2004	€ 190.000
Onderzoek	<p>Implementatie- en effectonderzoek (1999, 2001 en 2004) (TNS NIPO) en kwalitatief onderzoek (Quo Communications).</p> <p>Voor lespakketten (leerlijn): integratie kerndoelen onderwijs, psycho-sociale ontwikkeling en determinanten van beginnen met roken (STIVORO/Stichting Leerplanontwikkeling, SLO)</p> <p>Voor lespakketten: pretest jongeren en docenten (Podium/Universiteit Maastricht, UM)</p> <p>Effectonderzoek pakket groep 7/8 (2002 tot 2005) (TNO PG)</p>

ROOKVRIJE SPORTCLUB

Activiteit	Traject voor implementatie rookbeleid bij sportclubs.
Doelgroep	Sportverenigingen
Partners/Intermediairs	NOC*NSF
Doel	Sportverenigingen stimuleren tot beleidsvorming rondom roken in de accommodaties, invoeren Tabakswet en aandacht voor voorbeeldgedrag van volwassenen.
Middelen	Implementatiepakket rookbeleid
Looptijd	Vanaf eind 2003
Begroting 2004	€ 70.000
Onderzoek	Inventariserend onderzoek naar stand van zaken rookbeleid (2003).
Status	Start implementatieactiviteiten invoering Tabakswet.

INTERNETSITE

Activiteit	Informatie voor spreekbeurten en werkstukken.
Doelgroep	Groepen 7 en 8 basisonderwijs en klassen 1, 2 en 3

Doel	voortgezet onderwijs
Middelen	Kennis over roken
Looptijd	Internetsite
Status	Vanaf 1997
	Aan internetsite wordt actief bekendheid gegeven.

STOPPEN MET ROKEN BIJ JONGEREN

Activiteit	Ontwikkeling en onderzoek van interventies
Doelgroep	Jongeren van 15-19 jaar
Partners/Intermediairs	Universiteit van Maastricht (UM), Capaciteitsgroep Gezondheidsvoorlichting en organisatie (GVO)
Doel	Onderzoeken of er effectieve interventies te ontwikkelen zijn.
Middelen	Brochure met basisinformatie; een breed scala van middelen wordt onderzocht.
Looptijd	Vanaf 2000
Begroting 2004	€ 100.000
Onderzoek	Kwalitatief (Stichting Alexander) en kwantitatief (TNS NIPO) determinantenonderzoek, effectonderzoek (UM).

OUDERS

Activiteit	Multimediale campagne
Doelgroep	Ouders van 9- tot 12-jarigen
Partners/Intermediairs	Universiteit Utrecht (UU), GGD's
Doel	ouders motiveren tot activiteiten die niet beginnen met roken bevorderen
Middelen	Posters opabri's, advertenties in tijdschriften en regionale bladen, posters, internetsite, niet-rokenafpraak met registratiemogelijkheid, leaflet met tips.
Looptijd	Vanaf 2000
Begroting 2004	€ 40.000
Onderzoek	Literatuurstudie; kwantitatieve determinanten (UU), evaluatieonderzoek van regionale pilot, voor- en nameting campagne (TNS NIPO)
Status	Campagnepakket samengesteld voor uitvoering in regio.

ALGEMEEN

Onderzoek	NIPO-trend onderzoek roken jeugd 2004
Begroting 2004	€ 150.000

Joris, 19 11 2002

Julia, 3 4 2001

Stoppen met Roken

- Folder 'STOP informatie voor stoppers'
- Poster 'STOP hier'
- STARTpakket 2003/04

- Brochure 'Waarom en hoe'
- Bestelkaart brochure 'Waarom en hoe'

- Vragenlijst Advies op Maat

- Flyer Telefonische Counseling

- Trainersset 'Pakje Kans'
- Deelnemersset 'Pakje Kans'
- Zakboekje 'Pakje Kans'
- Poster 'Pakje Kans' (halffabrikaat)
- Folder 'Pakje Kans' (halffabrikaat)
- Flyer 'Pakje Kans'
- Video 'Uitgerookt'
- Video 'Over de longen & hart'

- Stoppen met roken voor gehandicapten

- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - docent
- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - cursist
- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - poster
- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - folder
- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - bladenset
- 'Zorg voor jezelf. Rook niet!' - stickerset

- Boek 'Stoppen met roken' (1999)
- 'Dat kan ik ook' (2003)

STOPPEN MET ROKEN MET BEHULP VAN DE HUISARTS (MINIMALE INTERVENTIE STRATEGIE H-MIS)

- MIS-handleiding huisarts

Risicogroepen

C-MIS, V-MIS EN L-MIS

- Folder Zwanger?
- Brochure voor allochtonen 'Stoppen met roken. Willen en doen'
- Handleiding 'Word wijzer over roken'
- Leafletpen
- V-MIS handleiding
- V-MIS magazine 'Babyfit'
- V-MIS video 'Babyfit'
- Boekje 'Rookvrij na de bevalling'
- V-MIS interventiekaart
- Nieuwsbrieven 'In feite de kleine'
- L-MIS handleiding Longartsen
- L-MIS handleiding verpleegkundigen
- L-MIS patiëntenbrochure
- L-MIS leaflet
- L-MIS nieuwsbrief
- C-MIS leaflet cardiologen
- C-MIS leaflet verpleegkundigen
- C-MIS vaardighedenhandleiding
- C-MIS implementatiehandleiding
- C-MIS patiëntenbrochure
- C-MIS interventiekaart
- C-MIS stickervel anamnese
- C-MIS pakket
- C-MIS reminder
- C-MIS poster 'vrij'
- C-MIS poster 'uit'
- C-MIS tafelstandaard
- C-MIS nieuwsbrief

DIVERS MATERIAAL

- Factsheet volwassenen 2002 + 2003

Voorkomen Meeroken

- Verbodssticker 20 cm
 - Verbodssticker 10 cm
 - Verbodssticker 5 cm
 - Rookbeleidsticker 'Roken alleen toegestaan in de rookruimtes'
 - Rookbeleidsticker 'Dit is een rookvrij gebouw'
 - Sticker 'Rookruimte'
 - Tafelstandaard zonnebloem
 - Tafelstandaard vlinder
 - Tafelstandaard ruiten
 - Brochure 'Een rookvrije werkomgeving, ook voor u!' (werknemers)
 - Brochure 'Roken en de werkplek' (werkgevers)
 - Brochure 'Roken en de wet'
 - Flyer 'Roken en de werkplek' (voor de Voedsel- en Waren Autoriteit bij controle in bedrijven)
 - Digitale nieuwsbrief 'Roken en de werkplek'
-
- Werkboek 'Rookbeleid in de GGZ en verslavingszorg'
 - Werkboek 'Rookbeleid in de verzorg- en verpleeghuizen'
 - Werkboek 'Rookbeleid in de gehandicaptenzorg'
-
- Folder 'Roken? Niet waar de kleine bij is'
 - Brochure 'Roken? Niet waar de kleine bij is'
 - Stickervel 'Roken? Niet waar de kleine bij is'
 - Tafelstandaard 'Roken? Niet waar de kleine bij is'
 - Handleiding 'Roken? Niet waar de kleine bij is' voor verpleegkundigen
 - Folder 'Roken? Niet waar de kleine bij is' voor kraamverzorgenden
 - Nieuwsbrieven 'In feite de kleine'

Jongeren

VOORLICHTINGSMATERIAAL JONGEREN

- Brochure 'Stoppen met roken. Good for you!'
- Magazine 'Airpower'
- Sticker 'Zoen'
- Sticker 'Papa'
- Sticker 'Autootje'
- Sticker 'Vissenkom'
- Sticker 'Vis'
- Sticker 'Bodybuilder'
- Sticker 'Accu'
- Sticker 'Scheet'
- Poster 'Vis'
- Poster 'Bodybuilder'
- Poster 'Accu'
- Poster 'Scheet'
- Stickervel voor kinderen
- Infokaartje Infolijn en Infosite voor Jongeren

MATERIAAL INDIVIDUELE NIET-ROKENAFSPRAKEN

- 'Anti-Peukenas'

SCHOOLPROJECTEN (O.A. 'ACTIE TEGENGIF', 'ROOKVRIJE SCHOOL')

- Handleiding 'Rookvrije basisschool'
- Handleiding 'Naar een rookvrije school VO'
- Checklist 'Rookvrije school'
- Poster 'Rooksignalen'
- Poster 'Meeroken'
- Handleiding benaderen van de pers
- Infokaart 'Be Free'
- Lespakket 'Be Free'
- Infokaart 'No Way'
- Lespakket 'No Way'
- Infokaart 'Ik (r)ook niet'
- Lespakket 'Ik (r)ook niet'
- Boekje 'Wat Kim te weten komt over roken'

JONGEREN VIA OUDERS

- Handleiding organiseren van een regionale campagne 'Kinderen kopiëren'
- Informatiepakket 'Invloed hebben en verantwoordelijkheid nemen'
- 'Anti-peukenpas'
- 'Vals spel'
- Folder 'Praten met pubers'
- Flyer '10 tips'
- Set posters 'Kinderen kopiëren'

DIVERSEN

- Leerlijn Tabakspreventie
- Factsheet jeugd 2003 + 2004
- Boek 'Waar heeft ze dat toch van'
- Boek 'Zoals de ouders zongen piepen de jongen'
- Boek 'Stoppen met roken als volwassen uitdaging'

Gezondheidssector

- Nieuwsbrief (vanaf 2005 digitaal)
- Jaarverslagen
- Catalogus materialen
- Leaflet expotheek

Doelstelling

De organisatie werd opgericht op 24 december 1974 in Den Haag, onder de naam Stichting Volksgezondheid en Roken. Sinds 1 maart 2003 heet de organisatie 'STIVORO voor een rookvrije toekomst'. Initiatiefnemers waren de Vereniging Nederlands Astma Fonds, de Nederlandse Hartstichting en KWF Kankerbestrijding. In de statuten werd het doel van de stichting beschreven als: 'Bevordering van de volksgezondheid in de relatie tot roken, en het bestrijden van tabaksgebruik in het bijzonder'.

STIVORO tracht dit doel te bereiken door:

- voorlichting te geven;
- onderzoek uit te voeren of te laten uitvoeren ten behoeve van die voorlichting;
- een continu programma op te stellen en uit te voeren, gericht op preventie bij jongeren;
- overheid, organisaties en instellingen – zowel gevraagd als ongevraagd – te adviseren over voorschriften en wet- en regelgeving met betrekking tot roken en de volksgezondheid;
- steun te verlenen bij het stoppen met roken;
- samen te werken met andere organisaties waar het roken en de volksgezondheid betreft en hierbij coördinerend op te treden;
- samen te werken met soortgelijke organisaties in het buitenland.

STIVORO onderscheidt twee belangrijke doelgroepen en daarop gerichte activiteiten:

- *jongeren:*

- 10 - 16 jarigen: voorkomen van beginnen met roken;
- 17 - 20 jarigen: stoppen met roken.

- *volwassenen:*

- rokers die willen stoppen;
- bescherming van niet-rokers;
- risicogroepen zoals zwangere vrouwen, cardio-patiënten, copd-patiënten, migranten.

Bestuursleden van STIVORO per 1 april 2005

Voorzitter

Dr. K.W. van de Poll

Vice-voorzitter

Drs. J.P.M. Zoun,

Vereniging Nederlands Astma Fonds

Penningmeester

G.J.P. van Otterloo

Lid	Drs. M.H.P. Bögels, Vereniging Nederlands Astma Fonds
Lid	vacature (in te vullen door de Nederlandse Hartstichting)
Lid	Ir. B.A.I.M. de Blij, Nederlandse Hartstichting
Lid	Prof. Dr. F.J. Cleton, KWF Kankerbestrijding
Lid	Dr. A.G.J.M. Hanselaar, KWF Kankerbestrijding
Adviserend lid	Drs. M.J. van Iwaarden, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Medewerkers van STIVORO per 1 april 2005

Directeur	Drs. G.J.J. Prins (Trudy)
Hoofd Strategie en Communicatie	Drs. G. Zeeman (Grieto)
Projectleider Nieuwe Media	H.J. Stegeman (Henk)
Onderzoekscoördinator	Dr. M.C. Willemsen (Marc)
Onderzoeker	Drs. T.C.M.E. Zeegers (Tarquinia)
Onderzoeker	Drs. R.G. van der Meer (Regina)
Onderzoeker V-MIS/C-MIS	Ir. D. Segaar (Dewi) (detachering vanuit Universiteit Maastricht)
Onderzoeksassistent	Drs. R.T.L. Joosten (Roel)
Senior projectleider Jeugd	Drs. R.D. Spruijt (Renate)
Projectleider Jeugd	Drs. D.J.I. Frissen (Daniëlle)
Projectleider Jeugd	Drs. L.L.A. Bouma (Noortje)
Projectleider Jeugd a.i.	Drs. D.M. van Vilsteren (Dany)
Senior projectleider Risicogroepen	Drs. I. Stevens (Ingrid)
Projectleider MIS	J.M.J. Roovers (Mijke)
Projectmedewerker Voorlichting	
Eigen Taal en Cultuur (VETC)	R. Kabadayi (Remzi)
Projectmedewerker VETC	S. Zibouh (Saïd)
Senior projectleider Richtlijn Implementatie	Drs. F.A. van Bladeren (Fleur)
Senior projectleider Meeroken	Drs. D. Hamerlijnck MBA (Dominique)
Senior projectleider Meeroken	P. van Soelen (Peter)
Senior projectleider Stoppen met Roken	Drs. M.A. Wiebing (Marieke)
Senior projectleider Persoonlijke Advisering	Drs. A.J. van Ernst (Andrée)

Regiocoördinator
 Trainingscoördinator
 Liaison VWS-STIVORO
 Senior coördinator Adviescenter
 Coördinator Adviescenter
 Coördinator Adviescenter
 Coördinator Adviescenter
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Telefonische coach
 Medewerker Adviescentrum
 Hoofd Bedrijfsvoering
 Hoofd Financiële Zaken
 Documentalist
 Office Manager
 Office manager a.i.
 Teamsecretaresse Jeugd
 Teamsecretaresse Volwassenen
 Projectmedewerker
 Medewerker Verzorging Interieur

M.A.M. de Beer (Monique)
 Drs. B. F. de Weert (Brigitte)
 Drs. C. Koning (Carolien)
 Drs. C.C. Simons (Carl)
 H.C. Pieterse (Hélène)
 Drs. E. Mookhoek (Ellen)
 M.J. Weustink (Marion)
 R. van Hamersvelt (Renske)
 Drs. I.J. Brongers (Inge)
 E. Dijkerman (Eva)
 M. de Ruiters (Marion)
 Drs. K. Visser (Kees)
 M.J. Sillevius (Martijn)
 L.A.M. Happel (Bertie)
 Drs. H.W.A. Meyer (Wolfram)
 M.A.E. van Dam-Koomen (Miriam)
 A.J. Kingmans (Janine)
 H. el Batioui (Hayat)
 C.F. Wewer (Carl)
 A.G. Vos (Amieke)
 C.A. de Hulster-Guiano (Carol)
 F.A.J. Schuiringa (Frederieke)
 S.M. Roos (Sabrina)
 M.L. Vieira (Mariëlle)
 K.C. den Heijer-Taal (Clara)

WIJZIGINGEN

Per 1 mei 2005 verlaat directeur Trudy Prins STIVORO. Grieto Zeeman is vanaf die datum directeur ad interim.

Roken in Nederland

Het jaar 2004 liet een opvallende stijging zien in het aandeel niet-rokers in de samenleving: 72,1% van de Nederlanders was niet-roker. Dit is een stijging met 2% ten opzichte van 2003. Dat het roken minder populair is geworden, bleek ook uit het feit dat de totale verkoop van sigaretten en kerftabak fors is gedaald ten opzichte van 2003. In 2004 werden in totaal in Nederland ruim drie miljard sigaretten of shagjes minder verkocht in vergelijking met het jaar daarvoor. Het rookverbod op de werkplek, de accijnsverhoging en de grootschalige stoppen-met-roken campagnes hebben waarschijnlijk tezamen bijgedragen aan deze ontwikkelingen.

Ook onder de jongeren lijkt het niet-roken steeds populairder. De toename van het aantal niet-rokers onder jongeren die al in 2003 was ingezet heeft zich in 2004 verder doorgezet. Het percentage niet-rokers onder jongeren (10-19 jaar) is ten opzichte van 2002 gestegen van 72% naar 77% (was nog 76% in 2003). Net als vorige jaren roken meisjes minder vaak dan jongens: 79% van de meisjes heeft in de afgelopen vier weken niet gerookt tegen 75% van de jongens.

Dit jaarverslag bevat de meest actuele cijfers over de rookgewoonten in Nederland. Deze cijfers komen uit twee TNS NIPO-onderzoeken, die sinds 1978 jaarlijks in opdracht van STIVORO worden verricht.

Eén onderzoek richt zich vooral op volwassenen. Hiertoe werden in het afgelopen jaar 18.342 personen van 15 jaar en ouder ondervraagd. Dit 'continu onderzoek rookgewoonten' wordt sinds 2001 uitgevoerd in de NIPO Capi@home-bus. De interviews vinden plaats via modem of internet. De vragenlijsten worden door de respondenten zelf ingevuld, zonder tussenkomst van een enquêteur, en teruggestuurd naar TNS NIPO. De resultaten worden herwogen naar provincie, gemeentegrootte, leeftijd, geslacht, gezinsgrootte, opleidingsniveau en werkzaamheid. De vraag over het roken luidde: "Rookt u (wel eens) of rookt u helemaal niet?"

Naast het onderzoek onder volwassenen verzamelt TNS NIPO in opdracht van STIVORO ook jaarlijks gegevens over het rookgedrag onder jongeren. Dit onderzoek is speciaal opgezet om betrouwbare en representatieve informatie te verkrijgen over rookgedrag bij jongeren. Daartoe ondervroeg TNS NIPO vorig jaar 4.402 jongeren van 10 tot 19 jaar. Doordat deze via straat-interviews in en rond scholen, buiten de aanwezigheid van volwassenen, werden ondervraagd, geeft dit onderzoek een goed beeld van het werkelijke rookgedrag van jongeren. De vraag over het roken is afgestemd op de situatie van jongeren. Deze luidt: "Heb je in de afgelopen vier weken gerookt?" Doordat STIVORO uit gaat van niet-roken als de maatschappelijke norm, óók bij jongeren, presenteren we steeds hoeveel procent van de jongeren in de afgelopen vier weken *niet* heeft gerookt.

ROOKGEWOONTEN

Tabel 2 en grafiek 2 geven een overzicht van de percentages niet-rokers bij de jeugd vanaf 1992. Niet-rokers werden gedefinieerd als jongeren die de afgelopen vier weken niet hebben gerookt. Grafiek 3 toont de percentages rokers, ex-rokers en nooit-rokers in 2004. Meer gegevens over de rookgewoonten staan in factsheets, door STIVORO uitgegeven onder de titel 'Roken. De harde feiten.' (apart voor jeugd en volwassenen). Zie ook www.stivoro.nl/cijfers

STERFTE DOOR ROKEN

Jaarlijks berekent het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) het aantal sterfgevallen in Nederland dat aan roken kan worden toegeschreven. In 2003 overleden in totaal tenminste 20.139 mensen door het roken (Tabel 3). De sterfte door passief roken is in deze berekening buiten beschouwing gelaten.

TABAKSCONSUMPTIE

Tabel 4 en grafiek 4 geven een overzicht van het totale tabaksverbruik in Nederland, vanaf 1967. Tabel 5 toont de consumptie per roker tot en met 2004.

TABEL 1

Roken in Nederland 1958 - 2004: Percentage niet-rokers per leeftijdsgroep naar geslacht

	15-19 jr*		20-34 jr		35-49 jr		50-64 jr		65+		Totaal		
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1958	-	-	9	54	9	68	11	82	12	95	10	71	40
1963	-	-	22	55	15	62	19	80	24	97	18	68	43
1967	42	43	21	42	20	54	18	74	17	87	22	58	40
1970	45	43	23	43	23	52	22	73	26	87	25	58	41
1975	54	52	32	42	31	53	32	71	34	88	34	60	47
1980	70	69	44	56	46	62	44	72	48	89	48	66	57
1981	73	70	51	52	50	61	49	72	49	87	53	64	59
1982	82	73	55	55	56	64	55	73	57	87	59	67	63
1983	77	72	54	52	50	61	53	75	59	88	56	65	60
1984	83	76	52	56	52	64	51	71	57	87	56	67	61
1985	78	77	54	56	52	61	53	71	58	87	57	66	61
1986	78	78	54	55	54	63	55	71	59	88	58	66	62
1987	79	78	59	58	53	63	56	69	61	88	59	67	63
1988	81	81	61	62	59	66	61	75	65	89	63	71	67
1989	83	80	63	65	58	65	63	74	66	87	64	71	67
1990	79	79	59	62	57	64	59	71	66	88	61	69	65
1991	78	81	61	63	57	63	60	72	67	87	62	70	66
1992	77	79	62	63	57	62	60	72	68	86	62	69	66
1993	76	80	60	65	60	65	62	73	70	87	63	70	67
1994	76	78	63	67	60	65	64	73	71	87	64	71	67
1995	75	79	58	64	57	62	62	73	68	86	61	69	65
1996	74	77	57	64	57	61	62	72	68	85	61	68	65
1997	74	75	61	66	59	63	65	73	72	86	63	70	67
1998	72	75	60	68	59	63	62	71	72	85	63	70	66
1999	77	72	60	67	59	64	62	69	71	86	63	69	66
2000	79	76	57	67	59	64	64	72	74	85	63	71	67
2001	73	71	62	68	60	66	69	77	82	86	67	73	70
2002	73	72	61	69	60	65	69	74	82	85	66	72	69
2003	74	74	63	69	60	66	69	75	84	85	67	73	70
2004	76	79	66	72	63	69	69	73	85	87	69	75	72

* De in deze tabel vermelde percentages voor 15-19 jarigen verschillen met die in tabel 2, wegens een verschil in onderzoeksmethodiek.

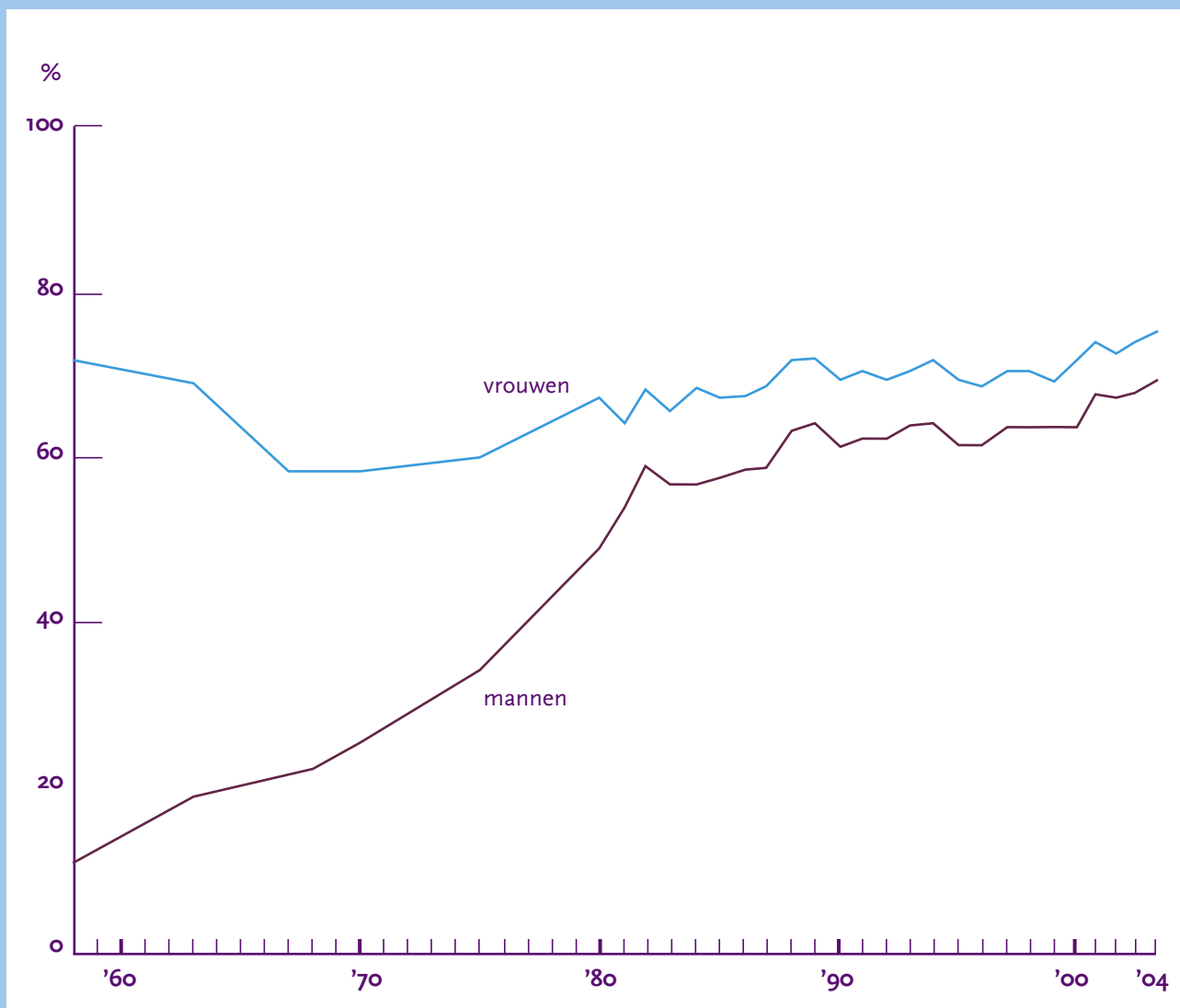
Toelichting uit jaarverslag 1992.

** Vanaf 2000 wordt in deze tabel het percentage niet-rokers vermeld, in plaats van het percentage rokers. Daarmee komt tot uiting dat niet-roken in Nederland de maatschappelijke norm is. Bron: STIVORO voor een rookvrije toekomst; TNS NIPO enquêtes naar roken onder volwassenen, STIVORO 1979-2004; Gadourek, 'Riskante gewoonten' (1958); NOP & TON-enquêtes (1963-1975). Deze gegevens zijn sinds 1980 gebaseerd op steekproeven van N=10.000 à 20.000.

GRAFIEK 1

Niet-rokers in procenten 1958 - 2004

15 jaar en ouder, naar geslacht.

TABEL 2

Niet-rokers in Nederland 1992 - 2004: Jongeren 10-19 jaar*

Percentage niet-rokers per leeftijdsgroep en geslacht** ('afgelopen vier weken niet gerookt')

	1992	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
	M V	M V	M V	M V	M V	M V	M V	M V	M V	M V	M V	
	% %	% %	% %	% %	% %	% %	% %	% %	% %	% %	% %	
10-12 jaar	97 98	96 95	95 97	93 96	95 98	97 98	97 97	97 98	95 98	97 98	98 98	
13-14 jaar	78 83	77 74	75 74	82 75	76 76	79 78	84 77	80 80	79 78	81 84	87 83	
10-14 jaar	89 92	88 87	86 88	88 88	87 90	90 90	91 89	90 91	89 90	91 93	94 92	
15-16 jaar	60 54	57 55	53 58	59 55	57 59	55 59	60 60	58 64	55 56	61 65	60 65	
17-19 jaar	48 58	52 52	46 53	50 51	52 54	52 53	50 56	47 56	53 56	51 62	52 64	
15-19 jaar	53 56	54 53	48 55	54 53	54 56	53 55	54 58	51 59	54 56	55 63	55 65	
10-19 jaar	69 73	71 70	67 71	70 71	70 73	71 73	73 74	70 76	71 74	73 78	75 79	
M+V 10-14	91	87	87	88	88	90	90	91	89	92	93	
M+V 15-19	54	54	52	53	55	54	56	55	55	59	60	
M+V 10-19	71	71	69	71	71	72	73	73	72	76	77	

* Zie ook voetnoot bij tabel 1

** Vanaf 2000 wordt in deze tabel het percentage niet-rokers vermeld, in plaats van het percentage rokers.

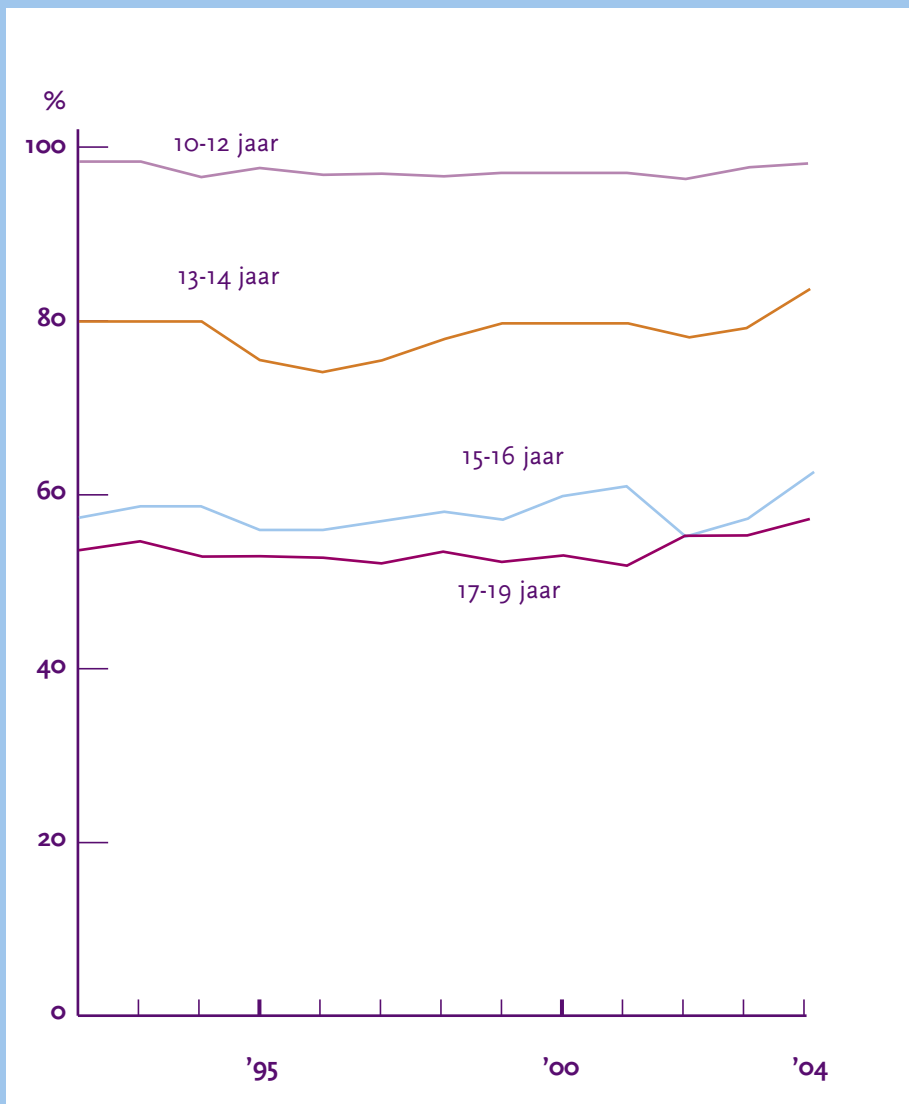
Daarmee komt tot uiting dat niet-roken in Nederland inmiddels de maatschappelijke norm is.

Bron: TNS NIPO-enquêtes naar roken onder de jeugd. Sinds 1992 gebaseerd op steekproeven van N=4.500 - 5000.

GRAFIEK 2

Niet-rokers naar leeftijd

jongeren ('afgelopen vier weken niet gerookt')

TABEL 3

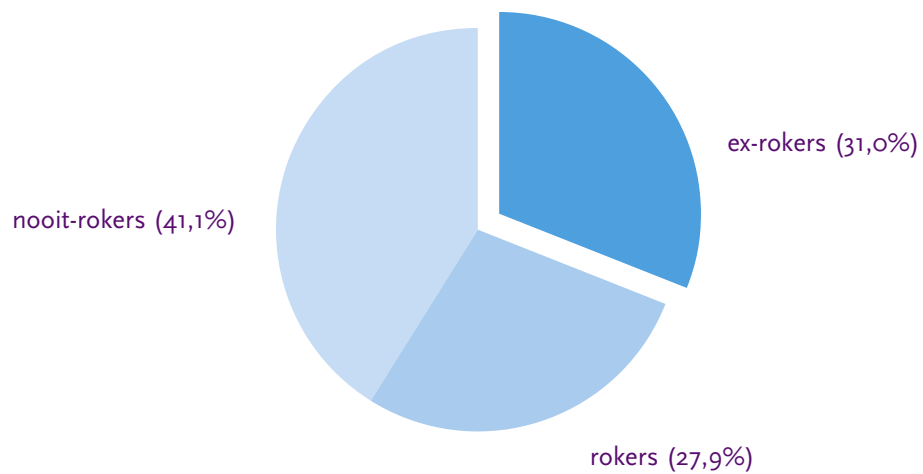
Sterfte door acht aan roken gerelateerde aandoeningen in 2003 (volwassenen 20 jaar en ouder)

	Totale sterfte		Sterfte door roken	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Longkanker	6.156	2.706	5.627	2.002
Astma en COPD	3.870	2.661	3.264	1.819
Coronaire hartziekten (CHZ)	8.895	6638	2.577	865
Beroerte (CVA)	4.529	7.053	958	704
Hartfalen	2.538	3.849	461	224
Slokdarmkanker	971	376	771	235
Strottehoofdkanker	200	39	157	32
Mondholtekanker	358	202	330	115
Totaal per geslacht	27.517	23.524	14.145	5.996
Totaal	51.041		20.141	

Bron: RIVM

GRAFIEK 3

Percentage rokers, ex-rokers en nooit rokers (15 jaar en ouder) in 2004

TABEL 4

Totale sigaretten- en shagverkopen in Nederland 1967 - 2004

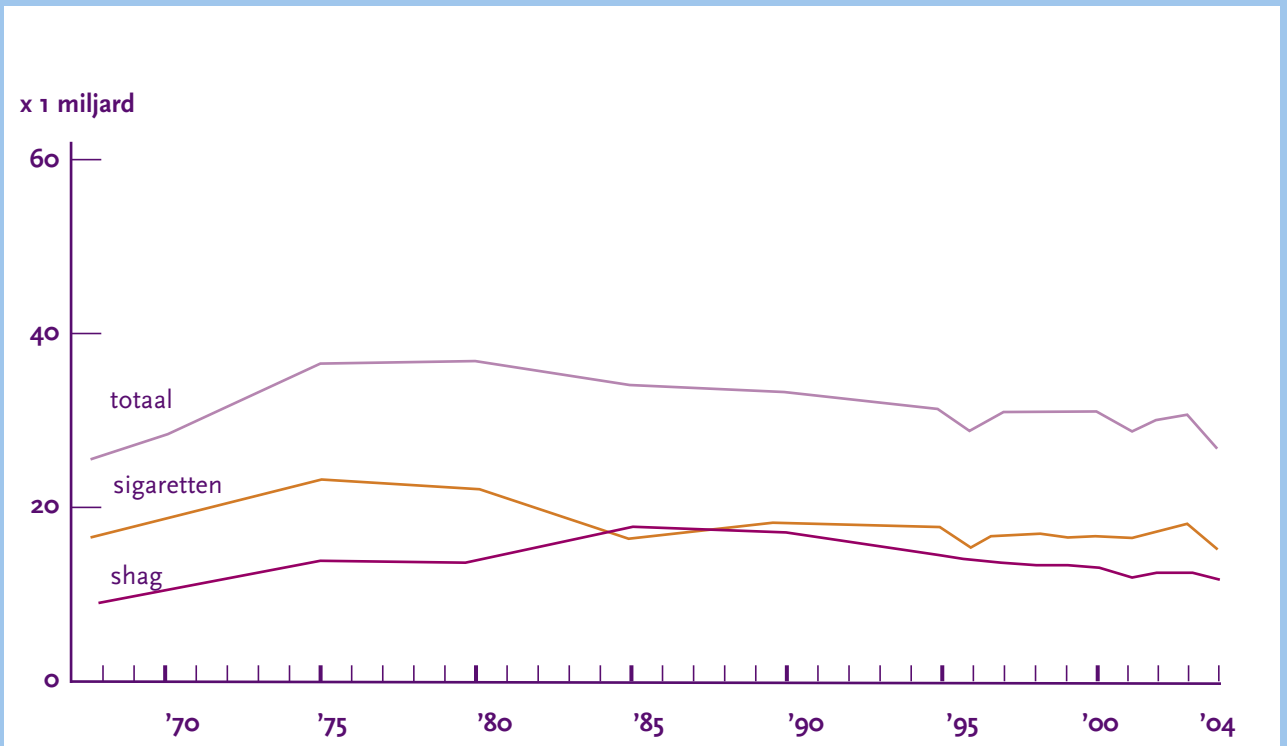
	sigaretten x 1 miljoen	shagjes* x 1 miljoen	totaal x 1 miljoen
1967	16.647	9.056	25.703
1970	18.675	9.914	28.589
1975	23.892	13.085	36.977
1980	22.975	13.935	36.910
1985	16.289	17.855	34.144
1990	17.300	16.587	33.887
1995	17.150	14.424	31.574
1996	15.425	13.576	29.001
1997	16.640	13.670	30.310
1998	16.623	13.922	30.545
1999	16.543	13.834	30.377
2000	16.679	13.681	30.360
2001	16.309	12.432	28.741
2002	16.852	13.230	30.082
2003	17.030	13.074	30.104
2004	14.844	12.053	26.897

* Shagverbruik is berekend op basis van 1 gram tabak per gerolde sigaret.

Bron: CBS, Gegevens banderolafgifte Ministerie van Financiën

GRAFIEK 4

Totale sigaretten- en shagverkopen in Nederland 1967 - 2004

TABEL 5

Verkoop van tabak (sigaretten en shag), per roker (15 jaar en ouder) 1967 - 2004

	Bevolking 15 jaar en ouder (x miljoen)	Consumptie sigaretten en shag (x miljard)	Totaal aantal rokers (x miljoen)	Gemiddelde verkoop per roker per jaar	Gemiddelde verkoop per roker per dag
1967	9,1	25,7	5,47	4.698	12,9
1970	9,5	28,5	5,57	5.117	14,0
1975	10,2	36,9	5,44	6.783	18,6
1980	11,0	36,9	4,75	7.768	21,3
1985	11,7	34,1	4,51	7.561	20,7
1990	12,2	33,9	4,15	8.169	22,4
1995	12,6	31,6	4,31	7.331	20,1
1996	12,7	29,0	4,4	6.590	18,1
1997	12,9	30,3	4,13	7.119	19,5
1998	12,8	30,5	4,15	7.359	20,2
1999	12,8	30,4	4,35	7.349	20,1
2000	12,9	30,4	4,19	7.255	19,9
2001	13,0	28,7	3,92	7.329	20,1
2002	13,1	30,1	4,03	7.465	20,5
2003	13,2	30,1	3,95	7.625	20,9
2004	13,2	26,9	3,69	7.280	20,0

Bronnen: STIVORO voor een rookvrije toekomst; CBS, Maandstatistiek bevolking; CBS, Maandstatistiek binnenlandse handel en dienstverlening

N.B. Deze gegevens hebben betrekking op de hoeveelheden tabaksproducten die volgens de banderollen aan fabrikanten en importeurs beschikbaar zijn gekomen voor binnenlands verbruik (1967 - 2004) in miljarden stuks, inclusief grensverkopen, maar exclusief smokkel. De uitkomsten kunnen daarom enigszins afwijken van de werkelijke consumptie in de genoemde periode. Shagverbruik is berekend op basis van 1 gram tabak per gerolde sigaret.

Adviescentrum

Bij het Adviescentrum van STIVORO kunnen mensen terecht met vragen over roken, stoppen met roken, de Tabakswet en de campagnes van STIVORO. De vragen betroffen in het afgelopen jaar het stoppen met roken (STIVORO informatielijn, telefoonnummer 0900-9390); hierover belden mensen met name in januari, een maand waarin veel Nederlanders zijn gestopt met roken en waarin de campagne 'Nederland Gaat Door Met Stoppen' werd gevoerd.

Gedurende het hele jaar zochten mensen contact met het informatiepunt 'Roken en de wet' (telefoonnummer 0800-0600). Ook de STIVORO-jeugdlijn (telefoonnummer 0900-5002025) werd veel geraadpleegd.

In de loop van 2004 vroegen 1.423 mensen om Telefonische Coaching bij het stoppen met roken, in totaal zijn hiervoor 9.961 gesprekken gevoerd.

Bij het Adviescentrum zaten in januari 2004 29 medewerkers klaar, aan het eind van het jaar waren dat er 17.

TELEFONISCH CONTACT

	Aantal bellers	Doorverbonden met medewerker
0900 9390 / 5002022 ¹⁾	18.288	
Stoppen met roken	8.623	5.391
Meeroken	2.841	1.372
Jeugd	1.306	411
0900 5002025 ²⁾	1.860	260
0800 0600 ³⁾	43.216	6.931
070 3120440 ⁴⁾	4.881	4.881
Totaal	68.245	19.046

¹⁾ interactieve voice response (IVR), waarin opgenomen de informatielijn 0900-9390

²⁾ jongeren infolijn

³⁾ infolijn Roken en de wet / Rookvrije werkplek

⁴⁾ doorkiesnummer Adviescentrum

CONTACT VIA INTERNET

RightNow (vraag- en antwoordsysteem)

STIVORO	103.214
Tabakswet	69.319
Totaal	172.533

OPGEVRAAGDE ANTWOORDEN

STIVORO	147.942
Info Roken& de Wet	38.534
Totaal	186.476

INDIVIDUEEL BEANTWOORDE (E-MAIL)VRAGEN

STIVORO Stoppen met roken	4.703
STIVORO Meeroken, wet en rookbeleid	4.473
STIVORO Jeugd	688
STIVORO overig	1.606
Totaal	14.391

Websites STIVORO

De websites van STIVORO werden, bij elkaar gerekend, in 2004 meer dan één miljoen keer bekeken (1.000.419 bezoeken). Per dag is dit goed voor gemiddeld 2.740 bezoeken; een gemiddeld bezoek duurde ongeveer vijf minuten.

De piek van het bezoek lag in januari, niet verwonderlijk gezien alle aandacht voor de invoering van de nieuwe rookvoorschriften met nieuwjaar. Toen werden er op twee dagen zelfs meer dan 11.500 bezoeken geteld.

De sites rond (hulp bij) stoppen en rookoverlast (Tabakswet) trokken circa tweederde van het totale bezoek aan www.stivoro.nl.

Ongeveer de helft van alle bezoekers bekeek meerdere pagina's en kwam via de homepage van www.stivoro.nl op één van de 1.200 verschillende pagina's terecht. De rest van het bezoek gaat via één of meerdere (sub)sites met een eigen adres, zoals www.stopeffectief.nl of www.nouwetenwehetwel.nl. Een ander deel komt hier terecht via links vanaf andere websites; ruim 11.700 pagina's op 4.700 sites linkten door naar een van de websites van STIVORO.

In 2004 zijn een aantal nieuwe sites en diverse losse pagina's aan www.stivoro.nl toegevoegd. Een deel daarvan is voorzien van een eigen internetadres (url), dat ook in de campagne-uitingen werd genoemd.

Met het oog op het toenemende gebruik van de website door professionals in de gezondheidszorg, is de site in 2004 uitgebreid met een aantal faciliteiten en rubrieken die in hun informatiebehoefte kunnen voorzien.

BEZOEKERSPERCENTAGES IN 2004 PER RUBRIEK

Meeroken	17,46%
Jeugd	21,44%
Stoppen Met Roken	31,56%
Algemeen*)	29,54%

(*niet aan een van de drie andere toe te wijzen)

BATEN

De baten bestonden in 2004 (in Euro's):

Bijdragen van de moederorganisaties en ministerie van VWS	
KWF Kankerbestrijding	414.175
Nederlands Astma Fonds	414.175
Nederlandse Hartstichting	414.175
Ministerie van VWS	378.037
	1.620.562
Subsidie ZonMW	1.370.000
Doelsubsidies ministerie van VWS	
- Infopunt roken en de Wet	400.000
- Info- en advieslijnen	204.938
- Samenwerking departement	127.918
- MAP/ naleving rookverbod openbaren gebouwen	82.663
Doelsubsidies Europese Unie (SFCC)	22.572
Doelsubsidies Europese Unie (ESCHER project)	94.089
Doelsubsidies Zon MW	
- C-MIS	212.458
- V-MIS	280.800
- Roken en depressie	97.942
- Stoppen met Roken	2.944.494
- Jeugdcampagne 2004	2.483.848
- Zon MW overig	7.463
Incidentele bijdrage van het Astma Fonds ten behoeve van L-MIS	100.000
KWF Kankerbestrijding (inzake pilot 1999)	9.000
Totale baten	10.058.747

LASTEN

De lasten over 2004 bedroegen (in Euro's):

Meerjarenprogramma	
Jeugdcampagne	2.527.386
Volwassenencampagne	2.951.957
Meeroken	1.380.784
	6.860.127
Overige projecten	
Info- en advieslijnen	200.904
CMIS (Cardiologie)	212.361
L-MIS	88.001
V-MIS	280.845
Roken en depressiviteit	57.085
Infolijnen werkplek en wet	470.013
Diverse	49.268
	1.358.477
Kosten van de organisatie en eigen projecten	
Personeel	1.288.903
Huisvesting	206.757
Organisatie- en bestuurskosten	12.310
Kantoorkosten	193.542
Administratie en accountant	45.683
Afschrijvingen	83.762
Documentatie	23.271
Diversen (inclusief renteopbrengsten)	64.098
	1.790.130
Totale lasten	10.008.734

ACCOUNTANTSVERKLARING

De jaarrekening 2004 met daarbij de goedkeurende verklaring van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. ligt ter inzage op het kantoor van STIVORO voor een Rookvrije Toekomst.

SALARISKOSTEN DIRECTEUR

Het bruto jaarsalaris van de directeur bedroeg € 104.727,- in het jaar 2004.

Suzanna, 17 5 1995

Colofon

Dit is een publicatie van STIVORO,
voor een rookvrije toekomst

Bezoekadres

Parkstraat 83, Den Haag

Correspondentieadres

Postbus 16070

2500 BB Den Haag

TELEFOON + 31 (0)70.312 04 00

FAX + 31 (0)70.312 04 95

EMAIL info@stivoro.nl

www.stivoro.nl

© Den Haag, mei 2005

Overname van gegevens met bronvermelding is toegestaan

Samenstelling en teksten

ZINNIG, Marianne Kalkman, Utrecht

Grafisch ontwerp en opmaak

hollandse meesters BNO, Utrecht

Fotografie

Ank Zwolle, Utrecht

Drukwerk

Libertas, Bunnik